

Kisebbségek, kultúrák, közösségek

Az elbizonytalanodott nemzettudat újraépítésében döntő szerepet játszó közösségi művelődési programok szükségességéről is beszélt a KKDSZ elnöke, Földiák András a Magyar Művelődési Társaság társelnökeként azon a budakalászi találkozón, amelyen a hat országban magyar kultúráért dolgozó civil szervezetek találkoztak.

A magyar társadalom kulturális életének – a családok mellett – hajszálgököreit jelentő, a köz művelődését szolgáló Kárpát-medencei kisebbségi magyar civil szervezetek tizedik budakalászi találkozója az idén 2010. június 17-20. között került sor. A tanácskozás szervezője a Magyar Kollégium, illetve a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus volt. E két – nem profitorientált – szervezet évek óta együttműködik a határon túli magyarság kulturális életét (lelki megerősítésben, az időszerű kérdések megtárgyalásában, a közérdekű információk kicserélésében) segítő munkákban.

Hajszálgökök

A tanácskozás résztvevői között ott voltak a határon túli magyar közművelődési civil szervezetek (egyesületek, alapítványok, körök, közösségek) küldöttei; az anyaországi (magyarországi), a határon túli közművelődést támogató civil szervezetek vezetői; az anyaországi állami szervezetek (intézmények, közalapítványok, hivatalok) vezetői, mintegy százan.

A szorosabb, szervezettebb együttműködést segítő már egy korábbi találkozón megszületett az ötlet, amely létrehívta a Kárpát-medencei Kulturális Szövetséget (A szervezetet a Pest megyei Bíróság 2009. szeptemberében jegyezte be.)

A Kárpát-medencei Kisebbségi Magyar Közművelődési Civil Szervezetek Fóruma idén azért ült össze, hogy a számos résztvevő képet kapjon a civil szféra által végzett kulturális, közművelődési munka jelentőségéről; hogy a Fórum módszertani, szakmai segítséget nyújtson; információt adjon a határon túli magyar kulturális civil szervezetek napi munkájához; továbbá megerősítse a hazai és a határon túli magyar civil szervezetekkel való kapcsolatokat; felmérje a határon túli magyarok öntevékenységen alapuló közművelődési kezdeményezéseinek és közösségi erőinek támogatására rendelkezésre álló szellemi és anyagi erőforrásokat.

A helyzet...

László Gyula születésének 90. évfordulójáról történt megemlékezésen, Borbáth Erika, Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus főigazgató

asszonyának megnyitóján, Romhányi András, a Kárpát-medencei Kulturális Szövetség elnökének szavain túl a résztvevők beszélgetést hallhattak dr. Komlóssy Józseffel, a FUEV (Európai Nemzetiségek Föderalista Uniója) alelnökével a nem kormányzati szervezetek (NGO-k) lehetőségeiről az Európa Tanácsban.

A négynapos fórum kiemelkedő blokkja volt, amelyben a nemzeti kultúra helyzetéről, jövőjéről esett szó. Juhász Judit, a Magyar Katolikus Rádió vezérigazgató-helyettese Móriczot megidézve szólt a trianoni határokat átlépő (rádió)hang erejéről; utalt Gereben Ferenc közelmúltbeli felmérésére, miszerint a kisebbségi sorban élők mindössze egy negyede használhatja az anyanyelvét, s e tekintetben kiemelkedő szerepe van a vallásnak, megtudtuk továbbá, hogy 65-70 százalékuk „szokott könyvet olvasni”, amely többszöröse az „itthoni” mutatónak. Elhangzott, hogy egy átlagos magyar felnőtt hat-hét órát tölt a TV előtt; ismertette Juhász Judit az ún. „hirdetési torta” adatokat, miszerint pl. 2007-ben 190 milliárd forintot költöttek TV-hirdetésre, melynek feléből a kereskedelmi TV-k részesültek, s a konzervatív sajtónak mindössze 2,8% jutott. Az Antall-kormány volt szóvivője hivatkozott a neves tudománytörténészre, Simonyi Károlyra, aki szerint „a műveltség nem statikus, hanem folyamatos munka”. Az utóbbi hét TV-műsorainak (szinte kivétel nélkül tragikumra, katasztrófára stb. „építő”) címeit előadásában idézve az egykori rádiós riporternő a „hová lett az ember méltósága?” kérdéssel zárta hozzászólását.

Jankovics Marcell, neves rajzfilmrendező a baszk illetve kurd kultúrát szembeállítva az „egységes” ír-lengyel helyzettel szólt a magyar sajátosságokról, nyelvi-kulturális evidenciákról. Vázolta a magyar nyelv útját a vokális, magánhangzó-centrikus nyelvtől a „rövidülős”, mássalhangzókkal telítettebb nyelvig, illetve kifejtette, hogy a nyelvi kultúra felől ismét a képi kultúra felé haladunk, melynek jegyében cél lehet a közeli jövőben egy ifjúsági TV létrehozása. Utalt egy olyan civilizációs „fejlődési” vonalra, melynek kezdetén a kultúra, a munka (a földművelés) és a kultusz még szoros egységben volt, azonban mára ez az egység szinte teljesen felbomlott. Koltay Gábor filmrendező megidézte Wass Albert illetve József Attila „Nem, nem, soha!” c. versével teljes életművét, amelyek nélkül, mint mondta, nem teljes, „nem kerek” a magyar kultúra, amelyhez ragaszkodnunk kell, miközben „fogyasztói barommá akarnak züllesztetni”. A diktatúra idején a moszkvai világbirodalom részeként kellett ezt elszenvednünk, ma viszont, a demokráciában a multinacionális világakarát kényszerét nyögjük. Mintegy tanulságként Koltay idézte Nemeskürty tanárurat, „mi nem kicsik vagyunk: csonkák – ne hagyjuk magunkat tovább csonkolni!” Balczó András egykori többszörös olimpiai és világbajnok öttusázó a boldogságról, annak esélyeiről, a „Fennvaló” és az ember kapcsolatáról osztotta meg élményeit a hallgatósággal.

Stratégiai ágazat

Olyan művelődésre van szükség, amely képes közösségi élménnyé formálni egy mai, modern, hiteles nemzeteszmenyt; képes erősíteni a szűkebb és tágabb közösségek azonosságtudatát, továbbá hatékonyan hozzájárul a súlyos társadalmi

gondok orvoslásához, ezen belül a kulturális egyenlőtlenség és a kirekesztettség csökkentéséhez, a felnőttképzési és az informatikai lehetőségek lényegesen szélesebb körű hasznosításához – hangsúlyozta a Magyar Művelődési Társaság társelnökeként elmondott hozzászólásában Földiák András a KKDSZ 2010. január 21-én meghirdetett programjának fontosabb elemeit.

Mint mondta, az elbizonytalanodott nemzettudat újraépítésében döntő szerepet játszhatnak a Kárpát-medencét széles körben felölelő és sokak részvételével megvalósuló közösségi művelődési programok. Sőt, a nemzet magára találása nem is képzelhető el egy tartalmas program közös élménye nélkül. Ennek eléréséhez alaplépés: az erre alkalmas kezdeményezések és meglévő jó tapasztalatok összegyűjtése, illetve annak modern kommunikációs eszközökkel történő közzététele, vitára bocsátása. Vigyázni kell azonban, figyelmeztetett Földiák, hogy csak olyan kezdeményezéseket támogassunk, amelyek valóban követésre érdemesek, színvonalasak, korszerűek, mert sajnos számos – eddig látott – kísérlet, vagy túl sokat akart markolni, vagy jó szándékúsága ellenére is elveszett a versenyképtelensége, az elavultsága miatt.

A kultúra stratégiává válásához első lépés a jó helyzetelemzés, a gondok feltárása, s ehhez a KKDSZ-nek kiváló anyagai vannak, mondta Földiák András. S hogy mit akarunk a továbbiakban? E tekintetben is sok-sok ragyogó gondolat hangzott el, utalt az előző napi hozzászólásokra, és azok kapcsán kifejtette, hogy kell egy világos célmeghatározás. Ennek érdekében célszerű lenne áttekinthetően, csokorba szedve világosan összefoglalni, melyek a törekvéseink csomópontjai, amelyekre a kis könyvtárak a dolgozóitól, a civil szervezetek vezetőjéig sokan alapozhatnak az áldozatos munkájukat.

Nem olyan cselekvési főirányokat kellene meghatározni, amelyek pl. a 780 oldalas és egyébként kiváló írásokat tartalmazó Nemzetstratégia című kötetben olvashatóak, mert nem biztos, hogy azt elolvasva egy civil szervezet vezetője tudja, hogy a jövő évben az ő szervezete merre indulhat, milyen közös törekvéshez csatlakozhat. Ehelyett konkrét, végrehajtható, végrehajtandó, határidős feladattervre volna szükség, amelyet már a stratégiánk végrehajtási utasításaként kezelhetnénk, például a Jankovics Marcell által említett kulturálisan igényes ifjúsági televízió megvalósításaként – zárta gondolatsorát Földiák András, a KKDSZ elnöke.

Fehérvári Nándor